Patria

6.11.2023

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

Asia: Puolustusvaliokunta keskiviikko 08.11.2023 klo 09.30 / HE 41/2023 vp ja VNS 1/2023 vp / Lausuntopyyntö

PATRIAN LAUSUNTO PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TALOUSARVIOESITYKSESTÄ VUODELLE 2024 JA VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2024—2027

Teema: Puolustusteollisuus ja vapaaehtoinen maanpuolustus

TALOUSARVIOESITYS 2024

Yleistä

Patrian lausunnossa keskitytään puolustusteollisuuden näkökulmaan ja puolustusministeriön hallinnonalaan. Puolustusteollisuuden merkitys nykyisessä toimintaympäristössä korostuu entisestään. Kokonaismaanpuolustuksessa puolustusteollisuuden resurssit ja osaaminen ovat oleellinen osa uskottavaa puolustuskykyä. Ukrainan kriisi on korostanut esimerkiksi puolustusjärjestelmän ylläpitoon, päivittämiseen ja yhteensovittamiseen kykenevän puolustusteollisuuden tärkeyttä kriisin aikana.

Puolustushallinnon materiaalipoliittinen strategiassa (2023) todetaan: ”Teollisuuden verkostoituminen ja viennin edistäminen on osa kansainvälistä materiaaliyhteistyötä. Elinkelpoinen ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus, sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja edistävät maanpuolustuksen toimintakykyä.”

Puolustusteollisuuden rooli ja merkitys on sinänsä huomioitu useissa kohdissa talousarvioesitystä. Se jää kuitenkin sirpaleiseksi. **Puolustusteollisuuden entistä tärkeämpi merkitys pitäisi heijastua talousarvioesitystä selvemmin:**

- **Puolustusministeriön ja puolustusvoimien tulostavoitteissa**
- **Resurssien määrärahoissa ja kohdentamisessa erityisesti kansainvälisen viennin ja verkottumisen tukemiseen**.

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä 6,2 miljardia euroa, josta puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetaan noin 1,5 miljardia euroa. Lisäksi puolustusmenot sitoudutaan pitämään vähintään 2 % tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen. **Patrian näkemyksen mukaan on tärkeää, että tämä Talousarvioesitys hyväksytään näiltä osin.**

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustusvoimille asetetaan talousarvioesityksessä seuraavat toiminnallisen tehokkuuden tulostavoitteet:

Copyright Patria. All rights reserved.

- Strategisten hankkeiden toimeenpano
- Materiaalisen valmiuden parantamisen ja suorituskykyjen oikea-aikaisen rakentumisen varmistaminen
- Kumppanuuksien palvelujen ja valmiuden varmistaminen kaikissa oloissa kustannustehokkaasti
- Puolustuskykyä vahvistavan kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventäminen keskeisten kumppanien kanssa painopisteinä yhteistoimintakyky, tilannekuvan muodostaminen, kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen sekä suorituskykyjen rakentamisen ja ylläpidon tukeminen
- Digitalisaation, digitaalisen turvallisuuden ja tiedon hyödyntämisen kehittäminen.

Patrialla on rooli kaikissa näissä tulostavoitteissa ja tehokkuuden kehittäminen edellyttää toimia myös Patrialta. Kotimaan toimintojen kehittämisen ohella yksi tärkeimmistä kehittämisen keinoista on viennin kasvattaminen kustannusten jakamiseksi.

Toiminnan suunnittelun kannalta on hyvä, että esimerkiksi **HN-lentotunnit (9000) ja NH90-lentotunnit (1850) pysyvät samalla tasolla**. Määrätietoinen panostaminen strategisiin hankkeisiin on niinkään Patrian kannalta tärkeää. **Aikataulun pitävyys erityisesti F-35 – hankkeessa on Patrian kannalta kriittisen tärkeää, jotta henkilöstä voidaan käyttää tehokkaasti projektien aikana**.

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen osalta todetaan, että vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön ja toimintamallin mukaisesti ja vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta uudistetaan vastaamaan kehittyvän paikallispuolustuksen tarpeita. **Patria katsoo, että kirjattu tavoite on hyvä, ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen resurssitarpeet tulisi koordinoida Maavoimien, erityisesti paikallispuolustuksen, kehittämissuunnitelmien kanssa.**

NATO-jäsenyyden myötä Suomi pystyy paremmin vaikuttamaan liittokunnan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä standardointityöhön, Näin suomalainen osaaminen ja teknologia saadaan edistämään liittokunnan suorituskykyjen kehittämistä ja samalla voidaan edistää suomalaisen teollisuuden vientivetoista kasvua. **Patria näkee tärkeäksi, että puolustushallinnon prosessit ja niiden resursointi mahdollistavat Suomen kantojen kansallisen valmistelun yhteistyössä kotimaisen teollisuuden ja tutkimusyhteisön kanssa.**

Henkilöstön käytön suunnittelussa on hyvä muistaa mahdollisuus tukeutua teollisuuden ammattilaisiin soveltuvin osin (esim. Natoon liittyvät asiantuntijatehtävät).

Puolustusmateriaalihankinnat

Kehittämisohjelmiin perustuva suunnittelu antaa ennustettavuutta myös teollisuudelle. Uudet uhkakuvat Ukrainan sotaan liittyen ja teknologian kiihtyvä kehitys edellyttävät myös ketterämpien prosessien ja menettelyjen käyttöönottoa, mm. hankintatoiminnassa. Kriittiset teknologiat esimerkiksi tekoälyyn, autonomiaan ja kyberiin liittyen kehittyvät nopeimmin siviilipuolella. Patria toimii yhteistyössä siviiliyritysten kanssa nopeasti kehittyvän kaksikäyttöteknologian soveltamiseksi puolustuksen tarpeisiin. Patria toimii

Copyright Patria. All rights reserved.

yhä useammin myös ns. veturiyrityksenä mahdollistaen myös siviiliyritysten pääsyn puolustustoimialalle.

Silloinkin, kun kotimaasta ei löydy kilpailukykyistä toimittajaa, kannattaisi aiempaa enemmän hyödyntää Patrian kaltaisia yrityksiä sekä ketterässä kokeiluvaiheessa, että ns. prime-toimittajana sotilaallisen suorituskyvyn rakentamisvaiheessa. Tämä varmistaisi hankittavien järjestelmien saumattoman teknisen integroinnin puolustusjärjestelmään sekä riittävän teollisen tiedon siirtämisen järjestelmien ylläpitoa varten. Samalla tämä vähentäisi puolustushallinnon resurssitarvetta hankintavaiheessa, kun työtä toimitusverkoston kokoamiseen liittyen siirtyisi päätoimittajan vastuulle.

Puolustusteollisuuden vienti- ja kansainvälinen verkottuminen osana kansainvälistä yhteistyötä

Euroopan puolustusrahasto EDF jakaa vuosittain noin 1 miljardia euroa eurooppalaiseen tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Suomen saama hyöty riippuu voimakkaasti hallinnon kyvystä panostaa riittävästi henkilö- ja rahallista resurssia valmistelutyöhön riittävän ajoissa. Vipuvaikutus on huomattava. Esimerkiksi Patrian johtama konsortio (FAMOUS 2) saa noin 95 M€ rahoitusta EU:lta (EDF), josta suuri osa kohdentuu arktisen liikkuvuuden kehittämiseen ja hyödyttää suoraan Suomea.

Kansainvälinen (NATO, EU, EDA ja kahdenvälinen) TKI-yhteistyö pitäisi nähdä entistä enemmän teollisuuden keinona päästä uusiin monikansallisiin arvoketjuihin eikä ”pelkkänä” TKI-toimintana.

Talousarvioesityksessä pitäisi näkyä nykyistä selvemmin

- **Henkilöresurssien kohdennus tukemaan teollisuudelle tärkeää kansainvälistä verkottumista**
- **Erillinen korvamerkitty vuosittainen rahoitus (PE tai PLM) edistämään teollisuuden verkottumista. Rahaa voitaisiin käyttää puolustusvoimien kannalta kriittisten teknologioiden ja osaamisten kehittämiseen, vaikka suoraa kytköstä kehittämisohjelmiin (KEHO) ei vielä pystyttäisi osoittamaan. TAE2024:ssa kohdennettu määräraha TKI-toimintaan on aivan liian pieni.**

Tuotekehitystä tehdään yhä useammin valtioiden välisenä yhteistyönä (Government to Government). Suomen, Latvian, Saksan ja Ruotsin CAVS (6x6) – hanke on hyvä esimerkki hankkeesta, jossa kehityskuluja jaetaan osallistujamaiden kesken. **Talousarvioesityksessä olisi hyvä varautua tämän edellyttämien hallinnollisten prosessien kehittämiseen.**

Muuta

Patrian lausunnon teemana on pyydetysti puolustushallinto. On hyvä muistaa, että erityisesti teknologian kehittymisen myötä raja-aidat eri sektorien välillä on yhä vaikeammin määritettävissä. Kokonaismaanpuolustuksen kannalta on tärkeää, että esimerkiksi Patrian tuotteita ja palveluita voidaan hyödyntää jo tänä päivänä laajasti eri viranomaisille. Tämän seikan merkitys korostuu kriisiaikana.

Copyright Patria. All rights reserved.

TKI-toiminta näkyy puolustushallinnon talousarvioesityksessä, mutta se sisältyy myös laajemmin kansalliseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopolitiikkaan.

JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMA 2024–2027

Julkisen talouden suunnitelman kannalta oleellista on, että se mahdollistaa johdonmukaisesti asetetut tavoitteet, kuten

- Materiaalipoliittisen strategian täytäntöön pano (katso edellä)
- Strategisten hankkeiden läpivienti aikataulussa
- Nato-jäsenyyden tuomat rahoitus- ja resurssitarpeet
- Ukrainan sodan aiheuttamaan lyhyen ja pitkän aikavälin apu- ja varautumistarpeet

Copyright Patria. All rights reserved.